

Natura 2000-område nr. 124 Maden på Helnæs og havet vest for

Områdebeskrivelse

Natura 2000 området har et areal på ca. 2045 ha, hvoraf ca. 1696 ha består af hav og 349 ha er land. Ca. 227 ha er offentligt ejet.

På land domineres Natura 2000 området af den ca. 3 km² store Maden, som er et tidligere havområde, der nu er inddæmmet og afvandes via kanaler og pumpe. Den vestlige del af Maden består af et stort strandvoldssystem med strandenge og næringsfattige søer i lavningerne. Maden indeholder desuden både dyrkede marker, rigkær og ferske enge. Den nordlige del af Natura 2000 området består af stejle kystskrænter og en markant ås – Halen.

Havområdet er mindre end 20 m dybt og strækker sig i hele Helnæs længde fra Halen i nord til det sydligste punkt på Helnæs. En lavvandet bugt følger kyststrækningen fra Halen til Lindehoved. Et stenrev strækker sig fra ca. 2 til 6 m vanddybde i bugten, mens det går helt ind til kysten ved Lindehoved og syd herfor. Sedimentet er sandet skiftende til mere siltet på dybere vand.

Vigtigste naturværdier

Havområdet indeholder et ca. 350 ha stort stenrev i den sydvestlige del af området. Stenrevet har et rigt dyre- og planteliv og udgør sammen med det øvrige havområde et vigtigt levested for marsvin.

Madens store sammenhængende græsningsarealer indeholder naturtyperne strandeng, rigkær, kalkoverdrev, surt overdrev samt tidvis våd eng, som her har den største forekomst på Fyn. Vegetationen i de lysåbne naturtyper er særdeles artsrig med flere sjældne plantearter. Orkideen Mygblomst har her et af sine få danske voksesteder.

Spredt i lavningerne i Helnæs Made findes forekomster af søtyperne søbred med småurter, kransnålalge-sø og næringsrig sø. Søerne er klarvandede og indeholder en række sjældne plantearter. Desuden udgør søerne yngleområder for stor vandsalamander og andre paddearter. Der findes enkelte forekomster af elle- askeskov, som typisk er opstået ved tilgroning af rigkær, og på skrænterne i den nordvestlige del af Maden findes der artsrige kalkoverdrev.

I den nordlige del af Natura 2000-området findes der på Halen og på kystskrænterne fine eksempler på veludviklede kalkoverdrev og enkelte forekomster af surt overdrev. Desuden er der enkelte strandenge.

Trusler mod områdets naturværdier

Naturtyperne elle- og askeskov, tidvis våd eng, rigkær, ca. halvdelen af kalkoverdrevene og godt to tredjedel af strandengene har en god-høj skov/naturtilstand, mens surt overdrev samt de resterende strandenge og kalkoverdrev har en moderat-ringe naturtilstand. Der er registreret flere trusler mod naturtyperne.

Der er sket en markant arealreduktion af og opsplitning af flere af Madens naturtyper som følge af opdyrkning.

Næringsstofbelastning fra luften udgør en trussel mod hovedparten af områdets naturtyper. Strandengene og overdrevene er desuden i større eller mindre omfang direkte påvirket af den omgivende landbrugsdrift. De rigkær, der er levested for Mygblomst, vurderes at være særligt sårbare overfor næringsstofbelastningen.

Tilgroning med træer, buske og høje urter er især en trussel mod områdets rigkær herunder flere af de potentielle levesteder for Mygblomst. En uhensigtsmæssig hydrologi påvirker samtlige rigkær og kilder samt størstedelen af strandengene. Endelig er der på enkelte steder forekomst af den invasive planteart rynket rose.

Havnaturtyperne og levestedet for marsvin påvirkes især af næringsstofftilførsel. Fiskeri med bundsløbende redskaber er en trussel mod områdets rev, og der er tidligere fjernet store mængder sten fra stenrevne, hvilket har reduceret revenes udbredelse. Fiskeri med garn er en trussel mod marsvin.

Målsætning

Målet er, at Maden på Helnæs bliver et stort sammenhængende naturareal, der på de lavtliggende arealer består af en mosaik af bl.a. strandeng, tidvis våd eng, rigkær og forskellige søtyper. De omgivende skrænter mod nord samt den nordlige del af Natura 2000-området bliver domineret af lysåbne overdrev. Områdets lysåbne naturtyper og skovnaturtyper sikres en god-høj natur/skovtilstand, en hensigtsmæssig drift og hydrologi, en lav næringsstoffbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Forekomsterne af kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær udvides og sammenkædes om muligt, og det samlede areal af hver enkelt naturtype øges. Samtidig sikres optimale vækstbetingelser for mygblomst i artens nuværende og potentielle levesteder, således at dens bestand og udbredelse kan øges i området, og således at Maden udgør et kerneområde for arten. For stor vandsalamander sikres at tilstanden og arealet af levestedet er stabilt eller stigende.

Målet for de marine naturtyper er, at de får en god vandkvalitet og rig bundvegetation og – fauna. Samtidig er målet, at havområdet bliver et vigtigt kerneområde for marsvin med gode levesteder, fourageringsmuligheder og uforstyrrede ynglesteder.

Indsats

Oversigt over væsentlige indsatser til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter		X		
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger	X			
Ekstensiv drift Fx indførsel eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)		X		

Reducere forstyrrelser			X	
Fx færdsel				
Forbedring/sikring af levesteder				
Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder		X		

Indsatsen vil helt overvejende dreje sig om sikring af og/eller genindføre lysåbne forhold ved rydning af opvækst, ekstensiv drift og pleje af naturtyperne samt gennemføre en indsats over for invasive plantearter som rynket rose. Samtidig gennemføres en indsats, der sikrer en forbedret hydrologi, ligesom der skal sikres gode levesteder for mygblomst, stor vandsalamander og marsvin. Der gennemføres en reduktion af tilførslen af næringsstoffer til naturtyperne, og områdets søer sikres en god vandkvalitet. Endelig sikres det, at projekter og aktiviteter ikke skader de marine naturtyper.

Forekomsterne af kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær udvides og sammenkædes, hvor det naturmæssigt er muligt.

Der foretages en sikring mod ødelæggelse af skovnaturtyper, og der sikres konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen. Der sikres beskyttelse mod fiskeriets eventuelle ødelæggelse af rev.

Endelig udføres en særlig indsats for truede naturtyper og arter. Arealet med rigkær, tidvis våd eng og kalkoverdrev øges i størrelsesordenen hhv. 20-30 ha, 10-18 ha og 15- 23 ha. Arealet med surt overdrev øges om muligt.